

Definicje zawarte w Rozporządzeniu Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 16 grudnia 2013 roku poz. 1551 zmieniającym rozporządzenie w sprawie ewidencji gruntów i budynków

Grunty pod stawami – Wsr Do gruntów pod stawami zalicza się grunty pod zbiornikami wodnymi (z wyjątkiem jezior i zbiorników zaporowych z urządzeniami do regulacji poziomu wód), wyposażonymi w urządzenia hydrotechniczne nadające się do chowu, hodowli i przetrzymywania ryb, obejmujące powierzchnię ogroblowaną wraz z systemem rowów oraz tereny przyległe do stawów i z nimi związane, a należące do obiektu stawowego.

Grunty pod rowami – W Do gruntów pod rowami zalicza się grunty zajęte pod otwarte rowy pełniące funkcje urządzeń melioracji wodnych szczegółowych dla gruntów wykorzystywanych do produkcji rolniczej.

Grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi – Wp Do gruntów pod wodami powierzchniowymi płynącymi zalicza się grunty pokryte wodami powierzchniowymi płynącymi, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2012 r. poz. 145, z późn. zm.4)).

Kontur gruntów pod wodami powierzchniowymi płynącymi wyznaczają linie brzegów cieków naturalnych, jezior oraz innych naturalnych zbiorników wodnych, a w przypadku kanałów lub sztucznych zbiorników wodnych usytuowanych na wodach płynących – zewnętrzne krawędzie tych kanałów lub zbiorników.

Jeżeli ciek naturalny, jezioro, inny naturalny lub sztuczny zbiornik wodny lub kanał przecina granicę obrębu ewidencyjnego, to granica obrębu ogranicza kontur gruntów pod wodami powierzchniowymi płynącymi.

Grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi – Ws Do gruntów pod wodami powierzchniowymi stojącymi zalicza się grunty pokryte wodami powierzchniowymi stojącymi, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne, oraz grunty trwale pokryte wodami znajdującymi się w zagłębieniach terenu powstałych w wyniku działalności człowieka, niebędące stawami oraz niezaliczone do nieużytków, o których mowa w lp. 9. Kontur gruntów pod wodami powierzchniowymi stojącymi wyznaczają linie brzegów naturalnych zbiorników wodnych, a w przypadku zagłębień terenu powstałych w wyniku działalności człowieka – zewnętrzne krawędzie tych zagłębień.

Jeżeli naturalny zbiornik wodny lub zagłębienie terenu powstałe w wyniku działalności człowieka przecina granicę obrębu ewidencyjnego, to krawędź przecięcia ogranicza kontur gruntów pod wodami powierzchniowymi stojącymi.

Gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi – Lz Gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi są grunty porośnięte roślinnością leśną, których pole powierzchni jest mniejsze niż 0,1000 ha, a także:

- 1) tereny torfowisk, pokrytych częściowo kępami krzewów i drzew karłowatych;
- 2) grunty porośnięte wikliną w stanie naturalnym oraz krzewiastymi formami wierzb w dolinach rzek i obniżeniach terenu;
- 3) przylegające do wód powierzchniowych grunty porośnięte drzewami lub krzewami, stanowiące biologiczną strefę ochronną cieków i zbiorników wodnych;
- 4) jary i wąwozy pokryte drzewami i krzewami w sposób naturalny lub sztuczny w celu zabezpieczenia przed erozją, niezaliczone do lasów;
- 5) wysypiska kamieni i gruzowiska porośnięte drzewami i krzewami;

- 6) skupiska drzew i krzewów mające charakter parku, ale nie wyposażone w urządzenia i budowle służące rekreacji i wypoczynkowi;
- 7) zadrzewione i zakrzewione tereny nieczynnych cmentarzy.

Nieúżytki – N Do nieużytków zalicza się grunty rolne nienadające się bez znacznych nakładów do działalności wytwórczej w rolnictwie, w szczególności:

- 1) bagna (błota, topieliska, trzęsawiska, moczary, rojsty)
- 2) piaski (piaski ruchome, piaski nadbrzeżne, wydmy)
- 3) naturalne utwory fizjograficzne, takie jak: urwiska, strome stoki, wskoki, skały, rumowiska, zapadliska, nisze osuwiskowe, piargi
- 4) grunty pokryte wodami, które nie nadają się od produkcji rybnej

Definicje zawarte w literaturze naukowej

W literaturze bez wątpienia najbardziej wszechstronną i pełną klasyfikację genetyczną mis jeziornych przedstawił Hutchison (1957). W zaprezentowanej typologii genetycznej jezior ów wyróżnił 76 typów niecek, które zostały scharakteryzowane na konkretnych przykładach, pochodzących z różnych części świata. Modyfikacji podziału wyżej wymienionego autora dokonał Choiński (2000b), który wyodrębnił 64 typy mis jeziornych zgrupowanych w 10 kategoriach.

Woldstedt (1923, 1926) przedstawił klasyfikację genetyczną jezior Niżu Europejskiego. Wydzielił typy jezior: rynnowych, denno-morenowych, podpartych moreną, przywozowych, drumli nowych, eworsyjnych, oczka termo krasowe oraz reliktowe. Majdanowski (1954) opracował modyfikację tego podziału, dzieląc glacialne jeziora niżowe na: rynnowe (subglacialne, subaeralne, inglacialne), moreny dennej, moreny czołowej (morenowo czołowe, zaporowe, oczka, kotły, kociołki) przywozowe, drumlinowe i złożone.

Jakiegokolwiek przedstawione klasyfikacje zwane są genetycznymi, to należy jednak zdać sobie sprawę z tego, że w rzeczywistości kryteria zasadnicze są różnego rodzaju – na przykład morfometryczne lub litologiczne. Jańczak (1991) przedstawił klasyfikację morfometryczno – genetyczną i wydzielił następujące typy morfogenetyczne: rynnowe (szerokie i wąskie), rynnowo-złożone, wielorynnowe, nieckowate, kotłowate, depresyjne, złożone depresyjno rynnowe. Klasyfikacja ta dotyczy jednak tylko jezior wielkopolskich.

Określenie genezy jeziora jest ważne, gdyż pozwala między innymi na: ustalenie wieku zbiornika, kierunków jego ewolucji, fizyczno-chemicznych cech wód, a także ustalenie związku jeziora z jego zlewnią. Dla warunków polskich można wyróżnić około 20 typów mis jeziornych, przy czym należy dodać, że określenie typ jeziora rozumiane tu będzie jako typ genetyczny jego misy.

Główne typy mis jeziornych

Jeziora rynnowe – jest to najbardziej charakterystyczny typ jezior w obrębie zasięgu ostatniego zlodowacenia. Pomimo dużego zainteresowania rynnami polodowcowymi ich geneza nie jest w pełni wyjaśniona. Ostatnio przyjmowany jest pogląd, że rynny polodowcowe nie są rezultatem erozji glacialfluwialnej, lecz glacialnej (Klimaszewski 1978). Jedną z najbardziej istotnych cech jezior rynnowych jest ich kierunkowość. Zarówno w Polsce, jaki i na innych pojezierzach bałtyckich kierunki rynien jeziornych są ściśle związane z układem ciągów moren czołowych, do których są zazwyczaj prostopadłe. Wskazali na to między innymi Majdanowski (1947, 1953, 1954) i Galon (1965), który

za M. Klechę przedstawił rozmieszczeni rynien polodowcowych (ryc. 15). Innymi charakterystycznymi cechami omawianego typu mis jezior są: znaczne głębokości, dna o nierównomiernej konfiguracji z często występującymi przegłębieniami i płycznami, duże spadki stoków dna. Jeziora te są wąskie, co w konsekwencji daje duże wskaźniki wydłużenia. Jeziora rynnowe występują zazwyczaj w charakterystycznych ciągach, wyznaczając tym samym dawne zasięgi rynien, które podzieliły się na szereg mniejszych basenów. Jako przykład można wymienić rynny jezior: Kórnickich, Raduńsko-Ostrzyckich, Kleckich, Żnińskich, Łagowskich i wielu innych. Często spotykane są przypadki rozwidłania i zbieżności systemów rynien, na przykład skomplikowany system rynien na północ od Gniezna. Jeziora rynnowe z uwagi na znaczne głębokości spełniają rolę pewnego rodzaju okien hydrologicznych i w niektórych przypadkach pozwalają na kontakt wód różnych poziomów wodonośnych – na przykład poziomowi czwartorzędowemu i trzeciorzędowemu w przypadku jeziora Krajnik na Ziemi Lubuskiej (Choiński 1981). Innym problemem jest zasięg występowania rynien jeziornych. Otóż, południowa granica zasięgu rynien pokrywa się w dużej mierze z zasięgiem ostatniego zlodowacenia. Charakterystyczna jest również gęstość występowania rynien. Została ona ustalona przez Majdanowskiego (1947) – rycina 16. Największe gęstości występują w strefach występowania moren czołowych: na Pojezierzu Pomorskim do 24 km/100 km². Również na obszarach moreny dennej zaznaczają się znaczne gęstości rynien. Teren sandrowe można uznać za strefy o gęstości średniej, natomiast pradolinne, deltowe oraz nizin nadmorskich są prawie pozbawione rynien.

Jeziora moreny dennej – charakteryzują się znacznymi powierzchniami, mają urozmaiconą linię brzegową, którą należy wiązać ze zróżnicowaną akumulacją materiałów podłoża lub z wytapianiem się różnej wielkości brył martwego lodu. Jeziora tego typu posiadają wiele zatok, a często również wysp i półwyspów. Stoki dna są względnie łagodne, głębokości zaś bardzo różne i nierównomiernie rozłożone, co przy obniżeniu poziomu wody powoduje zwiększenie powierzchni wysp już istniejących lub pojawienie się wysp nowych. Przykładem jezior moreny dennej są: Śniardwy, Wielimie, Niegocin, Bytyńskie.

Jeziora tzw. kotły – są jeziorami o niewielkich powierzchniach, natomiast o znacznych głębokościach, dochodzących do 50 m. Zazwyczaj pozbawione odpływu powierzchniowego posiadają bardzo strome stoki dna, stożkowy kształt misy, a zarys linii brzegowej bywa najczęściej owalny. Tego typu jeziora z reguły nie posiadają wysp. Genezę ich mis jeziornych można wiązać z wytapianiem bryły martwego lodu o dużej miąższości albo eworsyjnym pogłębianiem podłoża przez wody topniejącego lądolodu. Przykładem kotłów mogą być jeziora okolic Sierakowa (Bajerlein 1929) lub Wałcza.

Jeziora tzw. oczka – są to małe bezodpływowe zbiorniki wodne, zazwyczaj o kształcie kolistych i głębokościach z reguły nieprzekraczających 3 m. Często w okresie letnim, wskutek naturalnego obniżenia pierwszego poziomu wód podziemnych, zbiorniki te pozostają bezwodne. Proces zaniku oczek jest najczęściej związany z pracami melioracyjnymi obejmującymi duże powierzchnie. Znaczna ich część jest zatorfiona lub pokryta roślinnością bagienną. Oczka występują zarówno na północ, jak i na południe od linii maksymalnego zlodowacenia bałtyckiego. Najczęściej charakterystyczne są dla obszarów wysoczyzn morenowych i moreny dennej. Na Niżu Polskim liczbę oczek można ocenić na około 100 tysięcy. W literaturze podawany jest przykład dużej liczby oczek w okolicy Krotoszyń, gdzie na 100 km² przypada ich ponad 1000 (Kalniet 1952). Należy jednak sądzić, że jeziora te, których, jak podaje Krygowskiego (1958), na tym obszarze jest 25 000, są raczej pochodzenia antropogenicznego, nie zaś glacialnego. Najprawdopodobniej są to zagłębienia po wyeksploatowanym marglu do uprawy pól. Za tę przemawia ich prostolinijne ułożenie,

naśladujące przebieg miedzy (Bartkowski 1949, Krygowski 1958). Antropogeniczne pochodzenie ma także większość oczek na Pojezierzu Chełmińskim, gdzie w latach 1869-1982 łączna ich liczba wzrosła prawie trzykrotnie – z 826 do 2335 (Marszelewski, Podgórski 2004). Powstanie nowych oczek w dużym stopniu było związane z rozwojem sieci osadniczej na tym terenie.

Jeziora sandrowe. W przypadku wytapiania brył martwego lodu na powierzchniach sandrowych powstały zagłębienia, które przy aktualnie odpowiednim układzie mis oraz wód gruntowych pozostają wypełnione wodą. Są to zazwyczaj jeziora kilku metrowej głębokości, często o znacznych powierzchniach sandrowych zalegają często w obrębie rynien wyerodowanych w utworach fluwioglacjalnych. Przykłady takie można znaleźć w południowo-zachodniej części Wysoczyzny Lubuskiej (Żynda 1961) lub na obszarze Borów Tucholskich. Jeziora których poziom wód w przybliżeniu pokrywa się z powierzchnią sandrową (niemające charakteru rynnowego), występują między innymi w okolicach Człopy – sandr Drawy (jeziora Pinow i Strzeleckie) oraz na sandrze Pliszki na Ziemi Lubuskiej – na Jezioro Dobrosułowskie (Krygowski i In. 1953).

Jeziora przyozowe i drumlinowe wypełniają podłużne zagłębienia, które zostały wypreparowane podczas procesów tworzenia się ozów i drumlinów. Są one zazwyczaj płytkie i znacznie zatorfione, Liczne zbiorniki tego typu leżą w strefie występowania ozów między Dusznikami i Stęszewem w Wielkopolsce czy na Pojezierzu Dobrzyńskim, w obrębie tak zwanego Zbójeckiego Pola Drumlinowego.

Jeziora zakolowe, zwane powszechnie starorzeczami lub rzadziej jeziorami rzecznyymi (Kondracki 1981), występują w dolinach (pradolinach) rzecznych. Są to pozostałości dawnych koryt rzecznych, stąd ich charakterystyczny owalny i znacznie wydłużony kształt. Ich głębokości są nieznaczne, głębokość maksymalna zaś występuje w pobliżu brzegów wklęsłych. Z uwagi na płytkie zaleganie wód podziemnych w strefach dolinnych brzegi tych jezior są często podmokłe, a ludność określa je nazwami miejscowymi. W dolinie warty są to więc tak zwane warciska, w dolinie Wisły – wiślicka, w dolinie Bugu zaś – Bużyska. Przykładem jezior zakolowych może być Jezioro Czerniakowskie, jezioro Bużysko koło Broku nad Bugiem (Mikulski 1965) lub Jezioro Martwe, leżące na Wolinie i zalegające w starym korycie Dziwny (Murla 1981).

Jeziora śródwydmowe, zazwyczaj bagniste i zatorfione, powstają w zagłębieniach między wydmami, które często są usytuowane w strefach dolinnych. Obniżeniami tymi są zazwyczaj niecki deflacyjne. Ciekawy przypadek powstania jezior śródwydmowych opisał między innymi Żurawski (1968). W skutek wycięcia „martwej” Puszczy Noteckiej w 1932 roku, co było rezultatem zniszczenia jej w 1928 roku co było rezultatem zniszczenia jej 1928 roku przez strzygonię chojnowką (*Panolis flammea*), powstało szereg śródwydmowych efemerycznych jezierek. Został ponadto zahamowany proces zaniku występujących tam wcześniej jezior. Najczęściej podawanym w literaturze przykładem występowania jezior śródwydmowych jest właśnie Puszcza Notecka. Z większych jezior tego typu można wymienić jeziora Orzełek i Moczydło w jej części centralnej. Innym obszarem występowania jezior związanych z procesami eolicznymi jest na przykład region świętokrzyski (okolice Włoszczowy, Gniezdźsk, Minowa), gdzie występuje kilkadziesiąt jezior tego typu. Powstały one w zagłębieniach deflacyjnych bądź w wyniku wkroczenia wydm w doliny rzeczne i zatamowania odpływu – są to zatem jeziora typu zaporowego (Jaśkowski, Softysik 2003).

Jeziora krasowe powstają w skutek rozpuszczenia i zapadania się wypłukanego przez wodę podłoża gipsowego lub wapiennego. Przykładem mogą być niektóre jeziora Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego – Jezioro Krasne (Wilgat 1953) lub drobne zbiorniki w okolicy Buska (Kostrowicki

1968). W przypadku jezior łączyńsko-włodawskich Matuszczak (1965/1966) zwraca uwagę, że jeziora krasowe w tej strefie mogły powstawać w dwojaki sposób; „jeziora płytkie, których misy kształtowały się prawdopodobnie w warunkach podobnych, jak i w przypadku subaeralnych form krasu powierzchniowego” oraz „ jeziora głębokie, których misy-leje powstały zapewne przy udziale wód gruntowych typu subartezyjskiego”. Omawiany typ jezior charakteryzuje się głębokościami do ponad 30m, owalnymi zarysami linii brzegowej, względnie regularną batymetrią – to znaczy centrycznym układem izobat oraz tym, iż głębokość maksymalna położona jest zazwyczaj w pobliżu środka jeziora. Specyficzną odmianą jezior krasowych są zbiorniki jaskiniowe, których genezę należy wiązać z rozpuszczaniem węgla wapnia. Ten typ jezior występuje na przykład w Jaskini Niedźwiedziej koło Kletna (Borowiak 1993).

Jeziora wody gruntowej (bagienne) powstają w wyniku trudnego odpływu wód gruntowych, które „wychodzą” na powierzchnię w obniżeniu terenu. Są to jeziora małe i płytkie, o zarośniętych oraz zabagnionych brzegach. Obszary występowania tego typu jezior są zazwyczaj otoczone bagnami – tworzą więc tereny płaskie o trudno przepuszczalnym podłożu. W Polsce jeziora takie spotykamy koło Włodawy na Polesiu Lubelskim.

Jeziora źródłiskowe powstają na podłożu sypkim, gdzie poprzez sufozyjną działalność wody tworzy się misa, która jest alimentowana wodami źródła lub wodami gruntowymi. Przykładem tego typu zbiorników jest jezioro Miedzierzy pod Końskiem (Pietkiewicz 1958).

Jezioro deltowe. W Polsce jedynie dwa jeziora reprezentują ten typ. Jest to jezioro Dąbie przy ujściu Odry do Zalewu Szczecińskiego (które obecnie można traktować jako jego południową część) oraz jezioro Druzno w delcie Wisły. Są to zbiorniki reliktowe o zaawansowanym procesie zarastania, płytkie, posiadają niskie i zabagnione brzegi.

Jeziora przybrzeżne. Powstanie mis tych jezior należy wiązać z odcięciem zatok morskich mierzejami tworzonymi depozycją klastycznego materiału wlezonego przez fale i prądy litoralne. Są to jeziora o znacznych powierzchniach (zazwyczaj powyżej 10 km²), lecz ich maksymalne głębokości nie przekraczają 6 m. Mają trudno dostępne bagniste brzegi, rzeźba den pierwotnych jest zatarta przez warstwę mulów kilku lub kilkunastu metrów. Od morza są oddzielone piaszczystymi mierzejami pokrytymi wydmami. Połączenie z morzem posiadają poprzez wąskie przesmyki szerokości kilkudziesięciu metrów. Jeziora te można określić mianem zbiorników słonawych. Załączkami tego typu jezior są zalewy Szczeciński i Wiślany, które stanowią stadium pośrednie pomiędzy morzem i jeziorem (Łomniewski 1958). Przy małej wymianie wód jeziora te szybko ulegają zabagnieniu. Przykładami jezior przybrzeżnych są: Wicko, Sarbsko, Bukowo, i najdalej wysunięte na zachód Koprowo.

Jeziora zaporowe powstają w skutek zatamowania dolin przez osuwiska zwietrzelin lub słabo zwięzłych skał przypowierzchniowych. Przykładem tego typu jezior mogą być podane przez Książkiewiczą (1979) i Dynowską (1995) Jeziora Duszatyńskie koło Komańczy na zboczu Chryszczatej w dolinie Potoku Olchowego w Bieszczadach. Utworzyły się one w wyniku obsunięcia się masy zwietrzliny i zatamowania wód w dolinie. Jezioro Duszatyńskie Górne o powierzchni około 1 ha ma maksymalną głębokość przy powierzchni około 0,8 m. Jeziora stanowią rezerwat przyrody.

Jeziora organiczne. Wśród tych jezior można wyodrębnić zbiorniki fitogeniczne i zoogeniczne. Pierwsze powstają wśród torfowisk i są usytuowane tam, gdzie jest ograniczony rozwój roślinności, drugie zaś stanowią efekt działalności zwierząt, na przykład bobrów, i w tym przypadku mają

charakter zbiorników zaporowych. Jeziora tego typu są płytkie, małe i posiadają zabagnione brzegi (Borowiak 1993).

Jeziora o poligenetycznym założeniu mis. Zbiorniki te stanowi bardzo pokaźna liczba jezior, które mają genezę na tyle skomplikowaną, iż trudno byłoby zaklasyfikować je do któregoś z wyżej wymienionych typów. Na przykład, jeziora zakolowe mogą być równocześnie jeziorami śródwydмовymi, natomiast jeziora leżące na powierzchni sandru mogą mieć założenia swoich mis w wyerodowanej w głębszym podłożu rynnie. Wreszcie, doskonałym przykładem mogą być również jeziora przyjmowane powszechnie za przybrzeżne. Galon (1972) pisze, że „w cieniu wałów mierzejowych kryje się wiele jezior, które jednak w przewadze są pochodzenia lodowcowego, na przykład jeziora Łebsko i Gardno”. To samo dotyczy również jeziora Jamno, którego geneza jest skomplikowana (Bartkowski 1965). Obecny łagodny układ izobat objawia pierwotne dno przykryte osadami akumulacji organogenicznej kilkumetrowej miąższości. Niemniej przebieg tych izobat obrazuje, że jezioro powstało wskutek zatarasowania ujść kilku rynien (rzek Unieści i Dzierżęcinki) mierzeją.

Jeziora meteorytowe. Kilka kilometrów na północ od Poznania, na obszarze Góry Moraskiej, znajduje się siedem zagłębień, z których część okresowo jest wypełniona wodą. Największe z nich ma 100 m średnicy i 13 m głębokości. Jakkolwiek istniały dwie hipotezy na temat ich powstania – polodowcowa i meteorytowa – to w świetle aktualnych danych tę pierwszą należy wykluczyć. Za drugą natomiast przemawia obecność mikrometeorytów i produktów ich wietrzenia (A. Muszyński 2000). Należy podkreślić, iż w 2006 roku na Górze Moraskiej znaleziono największy meteoryt w Europie Środkowej – o wadze blisko 200 kg. Na świecie „grup kraterowych” podobnych do moraskiej jest zaledwie kilkanaście (Dzięczkowski, Korpikiewicz 1979).

Jeziora górskie powstałe w wyniku działalności lodowców. Posiadają one zupełnie inny charakter. W Polsce przykłady tego typu zbiorników występują zarówno w Karpatach, jak i w Sudetach. Misy tych jezior zalegają częściowo lub całkowicie w litym podłożu. Innymi charakterystycznymi cechami są znaczne głębokości, przekraczające często 50m, bardzo znaczne spadki stoków mis oraz ich owalny kształt. W grupie jezior zalegających w misach wyerodowanych przez lodowce górskie wydzielić można dwa następujące podtypy:

- 1) Jeziora cyrkowe (karowe) – wypełniające przestrzeń dawnych pól firnowych. Są one ograniczone z trzech stron stromymi zboczami, w kierunku doliny zaś zablokowane klastycznym rygłem skalnym. Przykładami są: Czarny Staw na Morskim Okiem i Czarny Staw Gąsienicowy w Tatrach lub Mały i Wielki Staw w Karkonoszach.
- 2) Jeziora morenowe – powstałe dzięki zatarasowaniu doliny wałem morenowym, który podpiętrza wody, na przykład Morskie Oko, Toporowy Staw, Smreczyński Staw.

Gadomski (1922) jeziora morenowe dzieli na morenowe międzygórskie (przynależne do faz stadialnych) i morenowe podgórskie, wśród których wydziela: stawy moren czołowych (Toporowy), moren bocznych, gdy spiętrzają wody doliny sąsiedniej (Stawek na Polanie pod Wołoszynem), moreny dennej (tworzące obecnie tylko czasowo wysychające młaki), moren bocznych dwóch lodowców (Smreczyński Staw w Dolinie Kościeliskiej). Zupełnie inny charakter mają stawy upłazowe, leżące na wysokich terenach (tj. upłazach), które stanowią resztki den starszych dolin lodowcowych. Przykładami stawów pławowych mogą być misy stawów Rohackich i Staroleśniańskich w Tatrach Zachodnich czy Świsłowych pod Polskim Grzbiemem.

Ostatnim typem mis jeziornych są jeziora sztuczne, czyli zbiorniki antropogeniczne. Charakteryzują się one zróżnicowaniem wszystkich poprzednio wymienionych parametrów i jest to uzależnione od funkcji, jaką spełnia dany zbiornik. Ogólne można wydzielić dwie grupy zbiorników antropogenicznych:

1. Zbiorniki eksploatacyjne o znacznych powierzchniach (np. w Konińskim Zagłębiu Węglowym), jak i bardzo małe (np. po eksploatacji gliny, torfu itp.);
2. Zbiorniki retencyjne, pełniące wiele- i różnorakie funkcje, na przykład rolnicze – do nawodnień, przeciwpowodziowe – do redukcji fal wezbraniowych, energetyczne, hodowlane, żeglugowe – do podnoszenia niskich stanów wody w rzekach, rekreacyjne, zaopatrujące przemysł w wodę – do obiegów otwartych i zamkniętych.

Większość wyszczególnionych powyżej typów mis jeziornych występuje względnie powszechnie. Zdarzają się jednak przypadki mis unikalnych pod względem swej genezy na skale krajową, a nawet światową. Stąd też warto podać ich szerszą charakterystykę.